

Μπουγιάς Τάσος

Εισήγηση του καθηγητή Πανεπιστημίου κ Τάσου Μπουγιά στην παρουσίαση του βιβλίου του Κώστα Μαρίνου "Αποκουρίτες Αγωνιστές του '21" Αργυρό Πηγάδι 21 Αυγούστου 2004

Κυρίες και κύριοι,

Θέλω καταρχήν να εκφράσω τα θερμά μου συγχαρητήρια στο Σύλλογο των Απανταχού Αργυροπηγαδιτών και κατά κύριο λόγο στον πρόεδρό του, για τη σημαντική δουλειά που κάνει εδώ και πολλές δεκαετίες. Σύμφωνα με τις πληροφορίες μου είναι ένας από τους πρώτους, αν όχι ο πρώτος σύλλογος που λειτουργεί στην περιοχή μας και που επικεντρώνει το ενδιαφέρον του στα τοπικά πράγματα με έναν και μόνο αντικειμενικό στόχο: να αποκτήσει συνείδηση αυτός ο τόπος της ιδιαιτερότητάς του, να μη χάσει την επαφή με την páτριά γη και να ενισχυθεί η επικοινωνία με αυτές τις εγκαταλειμμένες και αποψιλωμένες εσχατιές της ελληνικής γης.

Ο ρόλος μου θα είναι πολύ μικρός και περιορισμένος ύστερα από τις εμπειριστατωμένες ομιλίες των δυο προλαλησάντων, του Κώστα Μαραγιάννη, για τον οποίο χαίρομαι ιδιαίτερα που βρίσκομαι, όπως επεσήμανε και ο ίδιος, στο ίδιο τραπέζι μετά από είκοσι περίπου χρόνια, μετά τη συνάντησή μας στο Πανεπιστήμιο Κρήτης, που ήταν ένας απ' τους καλύτερους φοιτητές μου και του Κώστα Μαρίνου με τον οποίο με συνδέει μια μακρά φιλία και συμμαθητεία δώδεκα ετών απ' το Δημοτικό Σχολείο του Δρυμόνα μέχρι τη λήξη των γυμνασιακών σπουδών.

Είμαι ιδιαίτερα συγκινημένος γι' αυτή τη συγκυρία που μου προσφέρεται χάρη σ' αυτή τη σεμνή εκδήλωση που γίνεται σήμερα επ' ευκαιρία της παρουσίασης του βιβλίου του Κώστα Μαρίνου.

Ο κ. Μαραγιάννης μας εξέθεσε εμπειριστατωμένα και λεπτομερειακά το περιεχόμενο και την εμβέλεια της εργασίας του Κώστα Μαρίνου, που έχουμε τη τιμή να παρουσιάζουμε, ολόκληρο τον προβληματισμό που διατυπώνεται κατά κύριο λόγο στην εισαγωγή και ακολουθεί ο μεγάλος αυτός κατάλογος των 270 αγωνιστών της περιοχής που αγωνίστηκαν,

μόχθησαν, έχυσαν τον ιδρώτα και ακόμα περισσότερο το αίμα τους, την ίδια τους τη ζωή, για να αποκτήσει ελευθερία αυτός ο τόπος.

Ο Κώστας Μαρίνος, από την άλλη μεριά, μας έδωσε μια άλλη όψη, μια διαφώτιση θα έλεγα από τα παρασκήνια, τα παραλειπόμενα της όλης αυτής εργώδους προσπάθειας, του μόχθου που κατέβαλε για να συγκεντρώσει αυτό το υλικό και να το παρουσιάσει.

Θέλω να πω ότι εντυπωσιάστηκα από το μεγάλο παράθεμα του Κολοκοτρώνη που μας διάβασε. Είχα μια άλλη εντύπωση για τον Κολοκοτρώνη. Αποκαλύπτεται μια άλλη προσωπικότητα, μια άλλη πτυχή του Κολοκοτρώνη. Δεν ήταν τυχαίο ότι ένας άνθρωπος σαν τον Κολοκοτρώνη επιτελούσε σημαντικό ρόλο στον απελευθερωτικό αγώνα. Είναι ένας άνθρωπος, όπως βγαίνει απ' το παράθεμα που μας παρουσίασε ο Κώστας Μαρίνος, ο οποίος είχε βαθιά γνώση της ιστορίας και επίγνωση της αποστολής του, επίγνωση της μεγάλης ιστορικής στιγμής, στην οποία φρόντισε να παίξει έναν σημαντικότερο ρόλο.

Θα περιοριστώ σε τρεις παρατηρήσεις. Ειπώθηκαν ήδη τόσα πολλά και δεν θέλω να προβώ σε επαναλήψεις για να μην σας κουράσω.

Η πρώτη παρατήρηση αφορά το καθαρό ερευνητικό έργο του Κώστα Μαρίνου. Αυτό που παρουσίασε ο Κώστας Μαρίνος θα έλεγα ότι είναι ένα «λαυράκι» για τον ιστορικό, είναι ένα πρωτογενές ιστορικό υλικό το οποίο αναδύεται με όλη τη γλαφυρότητα και την αυτάρκειά του, θα έλεγα μέσα από τα σκονισμένα αρχεία του αγώνα, όπου «κοιμούνται» πάνω από ένα αιώνα. Ας σκεφτούμε τι θησαυροί υπάρχουν εκεί πέρα που περιμένουν τους ερευνητές στυλ Κώστα Μαρίνου, που με επιμονή και υπομονή, θα εγκύψουν και θα ενδιατρίψουν σ' αυτά τα σκονισμένα αρχεία, προκειμένου να αναδειχτεί το πραγματικό πρόσωπο της νεότερης ελληνικής μας ιστορίας. Θα έλεγα ότι είναι καιρός να μην στηριζόμαστε μονάχα σε εποπτείες γεγονότων με γενικόλογες παρατηρήσεις και δοξαστικές διατυπώσεις. Να κάνουμε την ψιλοβελονιά της έρευνας, να ψάξουμε να βρούμε το εντελώς συγκεκριμένο στοιχείο και αυτό μας το δείχνει παραδειγματικά ο Κώστας Μαρίνος.

Έτσι θα γραφτεί η πραγματική ελληνική ιστορία, γιατί σήμερα υπάρχουν πολλοί μύθοι, πολλά κενά, υπάρχουν πολλές

συγκεχυμένες αντιλήψεις, όσον αφορά στη διαδρομή του νεότερου ελληνισμού, και είναι καιρός να αποκαθαρθούν τα πράγματα.

Θα έλεγα και κάτι άλλο που δεν γίνεται επί δεκαετίες τώρα. Από αυτήν την ύπαρξη του νεοελληνικού κράτους, από το 1828. Σε κάποια στιγμή θα πρέπει να μάθουμε και την άλλη πλευρά. Να αναζητήσουμε τα αρχεία της τουρκικής πλευράς. Δεν το κάναμε ποτέ αυτό. Ή τώρα αρχίζουμε και αναδιφούμε τα αρχεία με ελάχιστους ερευνητές. Δεν μαθαίνουμε και τούρκικα, οι ερευνητές μας δεν γνωρίζουν τούρκικα. Όταν π.χ. γίνεται η πολιορκία η μεγάλη και η έξοδος του Μεσολογγίου, όταν γίνεται η εκστρατεία του Δράμαλη, υπάρχουν κι απ' την άλλη μεριά αρχεία και μαρτυρίες και επίσημα στοιχεία. Αν θέλουμε να γράψουμε αντικειμενικά την ιστορία μας, θα πρέπει να λάβουμε υπόψη όλους τους παράγοντες και όλες τις παραμέτρους. Το έργο του Κώστα Μαρίνου είναι μια συμβολή στην αντικειμενική αντιμετώπιση της ιστορίας.

Η δεύτερη παρατήρηση έχει να κάνει μ' αυτό που βγαίνει από το βιβλίο του Κώστα Μαρίνου και έχει να κάνει με την αυτοσυνείδηση. Την αυτοσυνείδηση του σημερινού Έλληνα και μάλιστα αφού πρόκειται για τους Αποκουρίτες αγωνιστές του '21, την αυτοσυνείδηση των συντοπιτών μας, των ανθρώπων που ζουν και μοχθούν σ' αυτό τον τόπο και έχουν μια ολόκληρη ιστορία.

Μέσα από τους καταλόγους των αγωνιστών, που φαίνονται κάπως ανιαροί, ξεδιπλώνεται μια ολόκληρη ιστορία. Είναι η ιστορία του πονεμένου αυτού λαού που πάσχιζε και μόχθησε για να αποκτήσει και πάλι εθνική και κρατική οντότητα, το τόνισε και ο Κώστας Μαρίνος προηγουμένως, ύστερα από δυο χιλιάδες χρόνια.

Σταμάτησε η πολιτική και κρατική οντότητα των Ελλήνων το 146π.Χ. με τη ρωμαϊκή κατάκτηση και επανέρχεται στο προσκήνιο της ιστορίας ο ελληνικός λαός το 1828.

Παρεμβάλλεται το Βυζάντιο. Αυτό είναι μια ολόκληρη ιστορία, δεν θα ανακινήσω το θέμα αυτό. Το Βυζάντιο είναι μια συνέχεια του Ρωμαϊκού κράτους σε ό,τι αφορά στη δομή, στη γλώσσα, στους θεσμούς, για αυτό χαρακτηρίζεται νέα Ρώμη. Είναι μια μετατόπιση ουσιαστικά του κέντρου της ρωμαϊκής αυτοκρατορίας προς τα ανατολικά γιατί κατέρρευσε ουσιαστικά το δυτικό κράτος και κατελύθη και τυπικά το 476 για να δημιουργηθούν τα επιμέρους κράτη και να αναδειχτεί

στη συνέχεια αυτή η πανσπερμία και η πολυδιαστατικότητα των πολιτικών μορφωμάτων της Δύσης. Το Βυζάντιο δεν αρχίζει να γίνεται ελληνικό παρά στη δύση του, από τη γλώσσα. Στη δομή του παρέμεινε ρωμαϊκό μόρφωμα, να μην το ξεχνάμε αυτό. Και από κει μας έμεινε ο τίτλος του Ρωμιού και της Ρωμιοσύνης. Και θα πω κάτι αιρετικό. Προσωπικά εξεγείρομαι όταν ακούω ότι η πεμπτούσια του Ελληνισμού είναι η Ρωμιοσύνη. Με συγχωρείτε, δεν είναι η Ρωμιοσύνη, είναι η Ελληνικότητα. Όταν λέμε Ρωμιοσύνη τονίζουμε το στοιχείο της υποδούλωσης στους Ρωμαίους και για αυτό φταίει και ο Ρίτσος και ο Θεοδωράκης, τη Ρωμιοσύνη μην την κλαις κτλ. Ποιο είναι το στοιχείο της Ρωμιοσύνης; Ότι είμαστε υπόδουλοι, υποτελείς ενός κατακτητή;

Εργασίες σαν του Κώστα Μαρίνου αναδεικνύουν αυτή την αναζήτηση της ταυτότητας, της τοπικής ταυτότητας και στην ευρύτερη διάσταση, ουσιαστικά της εθνικής ταυτότητας και αυτό είναι πολύ σημαντικό.

Είναι θαύμα πως ύστερα από δυο χιλιάδες χρόνια ξαναγυρνάμε και επανιδρύουμε ένα ελληνικό κράτος. Εδώ θέλω να σταθώ σ' ένα περίφημο κείμενο ενός ελληνομαθούς και ενθουσιώδους λάτρη και φίλου της Ελλάδας, του λεπταίσθητου ποιητή Χέλντερλιν, ο οποίος έγραψε ένα κείμενο που αποτελεί ύμνο στην Ελλάδα στα τέλη του 19^{ου} αιώνα με τον τίτλο «Υπερίων ή ο Ερημίτης στην Ελλάδα». Λέει σ' αυτό το βιβλίο, ανάμεσα στα άλλα: «είχα σε όλη μου τη ζωή μονάχα μια αγάπη, και αυτή θα είναι και η τελευταία μου, την Ελλάδα, το πάτριο έδαφος του πνεύματος».

Σ' αυτό το βιβλίο, είναι επιστολικό μυθιστόρημα, ο ήρωάς του διατρέχει την υποδουλωμένη Ελλάδα και πνίγεται κυριολεκτικά βλέποντας αυτόν τον εξανδραποδισμένο, υποδουλωμένο και αλλοτριωμένο λαό που δεν θυμίζει σε τίποτα τα αρχαία μεγαλεία. Λέει το εξής χαρακτηριστικό: «όταν σκέφτομαι ότι τα παιδιά σας θα αναζητήσουν την τιμή και τη δόξα, όπως εμείς, ότι θα υποφέρουν, θα βαστάξουν στους ώμους τους δυσβάσταχτα φορτία, όπως εμείς, πάρτε τα παιδιά σας και ρίξτε τα στο ποτάμι για να γλιτώσουν από τη ντροπή σας. Ένα κουφάρι άψυχο δεν έχει το δικαίωμα να κρύβει τον ήλιο και το φως, εμποδίζει την ανάδυση και την ανατολή της καινούριας ζωής».

Μ' αυτά, στρεφόταν ο Χέλντερλιν, κατά των υπόδουλων Ελλήνων. Τι θάλεγε ο Υπερίωνας αν ζούσε την εξέγερση, την παλιγγενεσία του 1821; (Μάλλον την έζησε αλλά δεν

μπορούσε να την καταλάβει γιατί τρελάθηκε σε ηλικία 36 ετών και έζησε άλλα 36 χρόνια στο ζόφο της παραφροσύνης). Και τι θάλεγε σήμερα ο Υπερίωνας – Χέντερλιν, αν έπεφταν στα χέρια του βιβλίου, σαν του Κώστα Μαρίνου, που δείχνουν την αναζήτηση της ταυτότητας του Νεοέλληνα;

Η τρίτη παρατήρηση έχει να κάνει με το κοινωνικοπολιτικό μόρφωμα που αναπτύσσεται και παίρνει συγκεκριμένη μορφή σήμερα στις διαστάσεις του πλανήτη – αναφέρθηκε ο Κώστας Μαραγιάννης προηγουμένως στην παγκοσμιοποίηση. Η παγκοσμιοποίηση έχει όλα τα αρνητικά της στοιχεία, τα οποία δικαίως στιγματίζουμε σήμερα, τις δυσπλασίες και τις δυσλειτουργίες, αλλά από την άλλη μεριά όχι μονάχα είναι μια μη αναστρέψιμη εξέλιξη, αλλά έχει και τα θετικά της στοιχεία, αρκεί να τα χρησιμοποιήσουμε όπως πρέπει. Είναι η δημιουργία μιας παγκόσμιας κοινωνίας που είναι ουσιαστικά ένα παγκόσμιο χωριό που θα λειτουργεί με τις ίδιες αξίες και τους ίδιους κανόνες. Σ' αυτή τη δημιουργία του παγκόσμιου χωριού, της πολυπολιτισμικής κοινωνίας, καλείται ο καθένας να συνεισφέρει τον οβολό του, το θετικό οβολό του. Είμαστε κι εμείς με τη μεγάλη παράδοση, τη μεγάλη ιστορία και την προϋπόθεση ότι θα έχουμε πλήρη συνείδηση και αυτογνωσία αυτών που επιτελέστηκαν και εμείς είμαστε οι κληρονόμοι. Μονάχα έτσι, και δεν είναι αυτό αντιφατικό, όταν κανείς ξέρει από πού έρχεται και που πηγαίνει και έχει μια αυτόνομη και αυτάρκη φυσιογνωμία και προσωπικότητα, μονάχα τότε, η συμβολή του σ' αυτή τη δημιουργία της παγκόσμιας κοινωνίας θα είναι από κάθε πλευρά θετική.

Έπαινος δίκαιος και άξια τιμή στον συγγραφέα του βιβλίου αυτού, που μας έδωσε την ευκαιρία να έχουμε αυτή την εξαιρετική, σεμνή τελετή και θάθελα να βρει μιμητές.

Ήδη υπάρχουν αρκετοί ερευνητές που εγκύπτουν στα αρχεία, στα ανεκμετάλλευτα στοιχεία, τα οποία είναι διάσπαρτα σε διάφορα μνημεία και στην παράδοσή μας, όπως τη βιώνουμε καθημερινά, προκειμένου να αναδυθεί η πραγματική ελληνική ιστορία για τον τόπο μας αρχικά και κατόπιν στις διαστάσεις της επικράτειας, στις διαστάσεις του παγκόσμιου ελληνισμού.

Και μ' αυτά τα λόγια θα ήθελα να σας ευχαριστήσω για την υπομονή σας.